

MBN AU § 21 **Remiss. Tillväxtverkets utpekande av riksintresse för industriell produktion för område i Slite, Region Gotland gällande område för anläggningar för framställan av cement**

Ärendenummer: MBN 2024/2736

Paragraf föregående instans: MBN § 6

Arbetsutskottets beslut

1. Miljö- och byggnämndens arbetsutskott beslutar att anta förvaltningens svar som sitt eget.
2. Miljö- och byggnämndens arbetsutskott beslutar att överlämna yttrandet till regionstyrelsen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation

Karl-Allan Nordblom (MP) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län har fått remiss från Tillväxtverket att lämna synpunkter inför beslut om utpekande av riksintresse för industriell produktion för område i Slite, Region Gotland gällande område för anläggningar för cementindustrin i enlighet med 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Remissen omfattar förslag till värdebeskrivning samt karta över området. Produktionen i Slite anses vara avgörande för att upprätthålla Sveriges cementförsörjning, vilket gör verksamheten samhällsviktig och av betydelse för totalförsvaret.

Region Gotland har beretts tillfälle att lämna synpunkter angående detta. Både teknikförvaltningens och samhällsbyggnadsförvaltningens ansvarsområden berörs av förslaget, vilket innebär att en samlad beredning av ärendet är nödvändig. Miljö- och byggnämnden gav vid nämndsammanträdet 2025-02-12 delegation till arbetsutskottet 2025-03-06 att fatta beslut i ärendet. Arbetsutskottets svar kommer sedan att lämnas över till regionstyrelsen som sammanställer ett samlat svar från Region Gotland.

Samhällsbyggnadsförvaltningen saknar i underlaget en beskrivning av hur den geografiska avgränsningen av redan utpekad riksintresse för mineral, enligt 3 kap 7§ MB påverkas, och anser att kartunderlaget som redovisar det tänkta riksintresseområdets utbredning bör förtydligas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen anser att miljö- och hälsomässiga konsekvenser av en fortsatt och eventuellt utökad cementproduktion måste hanteras

noggrant för att säkerställa en god boendemiljö i Slite samhälle. Vidare påpekas att riksintresseförslaget kan påverka möjligheterna för bostadsutbyggnad, samhällsutveckling och hållbar turism i Slite och på norra Gotland. Samhällsbyggnadsförvaltningen understryker vikten av att säkerställa att beslutet utformas med hänsyn till de långsiktiga utvecklingsmöjligheterna för Slite och norra Gotland.

Bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tidigare yttrat sig om liknande riksintresseanspråk och understryker vikten av en balans mellan industriell utveckling och andra intressen. Även om fabriksområdet sedan tidigare varit utpekad som del av riksintresseområdet för mineral, innebär Tillväxtverkets förslag ett tydligare utpekande av anspråken gällande den industriella produktionsanläggningen.

Förväntade effekter på miljön

Den föreslagna riksintressepreciseringen får inte riskera att leda till förhöjda bullernivåer för närboende. Forskning visar tydligt att buller påverkar hälsan negativt. Höga ljudnivåer kan bidra till sömnstörningar och öka risken för hjärt-kärlsjukdomar. Buller från det föreslagna riksintresseområdet bör begränsas så att det som riktvärde inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler än följande:

- 55 dB (A) dagtid, kl. 06-18
- 50 dB (A) kvällar och nätter, kl. 18-06
- Den momentana ljudnivån från bostäder får inte, annat än vid enstaka tillfällen, överstiga 55 dB (A) nattetid, kl. 22-06

Gränsvärdena för luftföroreningar i form av partiklar (PM10), överskrids flera dagar per år i Visby där kontinuerliga luftmätningar sker. Föroreningen bedömts vara kopplad främst till vägtrafik, halkbekämpning och städning. Luftföroreningssituationen i Slite samhälle är oklar då Region Gotland inte utför mätningar där. Eftersom en del i problematiken med överskridande i Visby troligtvis består av att materialet i halkbekämpningen består av kalkstenskross kan det antas att det också finns viss problematik med höga halter partiklar i Slite samhälle. Detta på grund av verksamheten i och kring cementindustrin och trafik som för med sig kalkhaltigt damm.

Cementtillverkning bidrar även till utsläpp av andra luftföroreningar, såsom svavel och kvävedioxid. Det är därför viktigt att det föreslagna riksintresseutpekandet inte riskerar att leda till att någon eller några av miljökvalitetsnormerna för luft överskrids.

Konsekvenser för Slites utveckling

Slite har pekats ut som en ort med stor potential för befolkningstillväxt och utveckling i Översiktsplan Vårt Gotland 2040. Planen föreslår en expansion av

samhället i nordlig riktning genom nya bostadsområden, samtidigt som centrala delar ska förtätas med både bostäder och icke-störande verksamheter.

Ett beslut om att utpeka cementindustrin i Slite som ett riksintresse för industriell produktion kan påverka möjligheterna att utveckla nya bostadsområden och att förtäta befintliga delar av samhället. Det är därför viktigt att säkerställa att industrins markanspråk och miljöpåverkan inte omöjliggör bostadsutvecklingen eller försvårar en långsiktig planering av samhället. För att Slite ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt krävs även en väl fungerande infrastruktur, där trafiksäkerhet och tillgänglighet för gång- och cykeltrafik behöver prioriteras. Särskilt viktigt är att säkerställa trygga förbindelser till samhällsviktiga funktioner som Solklintsskolan och idrottshallen i södra Slite, så att industrins behov inte begränsar möjligheterna att skapa en trygg och inkluderande boendemiljö.

Tillväxtverket menar att området är särskilt lämpligt lokaliserat baserat på närheten till fyndighet och hamn, men fabriksområdet är också lokaliserat centralt i tätorten Slite. I värdebeskrivningen anges felaktigt att fabriken är lokaliserad norr om tätorten Slite, men en stor del av samhället är beläget norr om fabriksområdet där det finns bostäder, småbåtshamn och badplats.

Samhällsbyggnadsförvaltningen anser vidare att kartunderlaget som redovisar det tänkta riksintresseområdets utbredning bör förtydligas. Det framgår exempelvis inte med tydlighet om anslutande vägar ingår eller ej i det tänkta området, eller om avgränsningen på annat sätt skiljer sig från den nuvarande utbredningen av riksintresset för mineral. Det framgår inte heller huruvida en geografisk precisering av tidigare utpekade riksintresse för mineral (SGU) kommer att göras som konsekvens av detta kommande utpekande. Om detta inte görs kommer de båda riksintresseområdenas avgränsningar att överlappa varandra.

Det saknas i underlaget även en tydlig beskrivning av Tillväxtverkets bedömning av industriproduktionens långsiktiga utveckling utifrån det faktum att kalkstensfyndigheterna är en ändlig resurs.

Konsekvenser för norra Gotlands utveckling

Förslaget att utpeka cementfabriken i Slite som riksintresse kan påverka norra Gotlands utveckling på flera sätt. Området har stor utvecklingspotential, särskilt i skolorterna Slite, Fårösund och Lärbro, som kan växa genom bostadsutbyggnad och förbättrad infrastruktur. Området har även viktiga naturvärden, vilket skapar förutsättningar för hållbar turism och naturvård, där en ny nationalpark vid Bästeträsk kan stärka besöksnäringen.

Cementproduktionen behöver balanseras med dessa behov. Ökade transportflöden från fabriken kräver att infrastrukturen utvecklas för att stödja både industri och turism utan att skada lokalsamhällena och naturen. För att

säkerställa hållbar samhällsutveckling betonar Region Gotland vikten av att beakta de långsiktiga behoven och möjligheterna för Norra Gotland i beslutet om riksintresse.

Sammanfattningsvis instämmer samhällsbyggnadsförvaltningen i den lokala cementproduktionens samhällsviktiga betydelse, men det är samtidigt av stor vikt att ett kommande beslut om nytt riksintresse inte leder till oönskade konsekvenser för norra Gotlands och Slite samhälles långsiktiga utveckling. Följande aspekter behöver därför tydligare belysas i underlaget till beslut:

- Miljö- och hälsokonsekvenser utifrån riktvärden för buller och luft.
- Konsekvenser för samhällsutvecklingen på norra Gotland.
- Konsekvenser för bostadsutveckling och förtätning i Slite samhälle.
- Konsekvenser för infrastruktur och trafiksäkerhet i Slite samhälle.
- Tydligare redovisning av geografisk avgränsning av utpekande, samt konsekvenser i relation till tidigare utpekat riksintresseområde för mineral.

Vi ser fram emot fortsatt samverkan för att säkerställa att samhällsutvecklingen på norra Gotland och i Slite samhälle tillgodoses på ett balanserat och hållbart sätt.

Ärendets behandling under mötet

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår miljö- och byggnämndens arbetsutskott besluta att anta förvaltningens svar som sitt eget samt att överlämna yttrandet till regionstyrelsen.

Projektledare Christian Hegardt föredrar ärendet.

Karl-Allan Nordblom (MP) yrkar att miljö- och byggnämndens arbetsutskott rekommenderar regionstyrelsen att avstyrka Tillväxtverkets förslag till utpekande av riksintresse för industriell produktion för område Slite, Region Gotland för gällande område för anläggningar för framställan av cement, innan följande otydliga aspekter i underlaget utretts:

- Miljö- och hälsokonsekvenser utifrån riktvärden för buller och luft.
- Konsekvenser för samhällsutvecklingen på Norra Gotland.
- Konsekvenser för bostadsutveckling och förtätning i Slite samhälle.
- Konsekvenser för infrastruktur och trafiksäkerhet i Slite samhälle.
- Tydligare redovisning av geografisk avgränsning av utpekande, samt konsekvenser i relation till tidigare utpekat riksintresseområde för mineral.
- Konsekvenser av att i praktiken ett privat multinationellt företag (Heidelberg Materials) ges ett riksintresse, (huvudägare i mars 2025, herr Ludwig Merckle, Tyskland 28,88 %, samt tre investmentsbolag i USA, Artisan Partners Asset Management Inc 5,02%, BlackRock Inc 4,94 %, The Capital Group Companies Inc 5,06 %).

Proposition

Ordföranden ställer förvaltningens förslag och Karl-Allan Nordbloms yrkande under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förvaltningens förslag.

Reservation

Miljöpartiet reserverar sig till förmån för sitt eget yrkande att rekommendera regionstyrelsen att avstyrka Tillväxtverkets förslag till utpekande av riksintresse för industriell produktion för område Slite, Region Gotland för gällande område för anläggningar för framställan av cement, innan otydliga aspekter i underlaget utretts.

Beslutsunderlag

Beslut om delegation, MBN 2024/2736, 2025-02-12
Tjänsteskrivelse MBN 2024/2736, daterad 2025-02-12
Begäran om yttrande daterad 2024-12-16
Förslag till värdebeskrivning (Ä 2023-3283), dec 2024